

**Gymnázium Jiřího Wolkeru,
Prostějov, Kollárova 3**

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Autor: Mgr. Jaromír Vanča, metodik prevence

Prostějov 30. 8. 2022

Obsah

Seznam zkratk s uvedením čísel stran

1. Úvod.....	1 - 4
2. Protektivní jevy.....	5 - 11
2. 1 Informovanost.....	5 - 6
2. 2 Chování, etiketa.....	6
2. 3 Adaptační kurzy.....	7
2. 4 E-bezpečí.....	8
2. 5 (Mimořádně) nadaný žák, školní úspěch.....	9 - 10
2. 6 Sport.....	10
2. 7 Zdravá výživa.....	10 - 11
3. Rizikové jevy.....	12 - 31
3. 1 Závislosti.....	12 - 13
3. 2 Tabák.....	13 - 14
3. 3 Hazardní hraní, gambling.....	14 - 15
3. 4 Rasismus, xenofobie, antisemitismus.....	15 - 16
3. 5 Týrání, zneužívání, syndrom CAN (Child Abuse and Neglect).....	17 - 18
3. 6 Šikana, agrese.....	19
3. 7 Sexuálně rizikové chování.....	19 - 20
3. 8 Záškoláctví.....	20 - 21
3. 9 Příslušnost k subkulturám.....	22 - 23
3. 10 Rizikové sporty, vrcholoví sportovci.....	23 - 24
3. 11 Rizikové jevy v dopravě.....	24
3. 12 Poruchy příjmu potravy.....	25 - 26
3. 13 Krádeže.....	26 - 27
3. 14 Vandalismus.....	27 - 28
3. 15 Nová náboženská hnutí.....	28 - 30
3. 16 Homofobie.....	31
4. Metody a formy preventivní aktivit.....	32
5. Plán metodika prevence 2020/21.....	33
6. Swot analýza.....	34
7. Závěr.....	35
8. Abstrakt.....	36

9. Seznam použité literatury.....	37 - 38
10. Přílohy	39 - 41

Seznam zkratek:

AIDS – Acquired Immune Deficiency Syndrome – soubor příznaků, které vedou k selhání obranyschopnosti organismu (selhání imunity)

AJ – anglický jazyk

BESIP – bezpečnost silničního provozu

CAN - Child Abuse and Neglect – týrané a zanedbané dítě

CERMAT – Centrum pro reformu maturitní zkoušky

ČJ – český jazyk

ČR – Česká republika

ČT – Česká televize

DVPP – další vzdělávání pedagogických pracovníků

GJW – Gymnázium Jiřího Wolker

HIV – Human Immunodeficiency Virus – virus způsobující ztrátu obranyschopnosti u člověka

IT – informační technologie

M – matematika

Mgr. – magistr

MTB – mountainbike – horská kola

MPP – minimální preventivní program

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí

PhDr. – doktor filozofie

Prof. – profesor

SCIO – slovo z latiny znamená „vím“

Sb. – sbírka (zákonů)

SOČ – středoškolská odborná činnost

SR – Slovenská republika

SŠ – střední škola

TV – tělesná výchova

VŠ – vysoká škola

WHO – World Health Organisation - Světová zdravotnická organizace

ZSV – základy společenských věd

ZŠ – základní škola

1. ÚVOD

Gymnázium Jiřího Wolker (GJW) je výběrová střední škola s všeobecným zaměřením na vzdělávání a výchovu. Je možno studovat osmileté (2 třídy) a čtyřleté gymnázium (1 třída všeobecné, 1 třída sportovní zaměření). Školu navštěvují i někteří mimořádně nadaní studenti.

Minimální preventivní program (MPP) vychází především z aktuální situace ve společnosti, dále z historických kontextů kulturního regionu a 121 leté úspěšné tradice školy. To vše se diferencovaně odráží v chování, vystupování, postojích a hodnotách žáků, studentů, pedagogických pracovníků a dalších zaměstnanců školy. Na chod školy působí státní a krajská správa, částečně obecní samospráva. V neposlední řadě má vliv na klima školy veřejnost Prostějovska, rodiče, různé spolky, média a sociální síť.

Dne 8. března 2019 byla schválena Vládou ČR Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027 a Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027. Základními pilíři jsou dle tohoto dokumentu systém, koordinace, legislativa, vzdělávání, financování, monitoring, hodnocení a výzkum. Principy strategie jsou partnerství a společný postup kolegia, rodičů, orgánů správy a dalších organizací. Preventivní působení může být úspěšné za předpokladu systémovosti a dlouhodobosti. Mnohé aktivity se musí opakovat, protože mnozí lidé žijí ve stereotypch, předsudcích, objetí techniky, sociálních sítí, trendů a aktuálnosti doby. Preventivní aktivity, které by měly být certifikovány, budou vybírány na základě odbornosti, kvality, doporučení a pokud možno i osobní zkušenosti. Důležitá je včasnost, adekvátnost, pozitivní méně negativní orientace. Měnit postoje a hodnoty mládeže je důležité realizovat racionálně i emotivně, atraktivně, prakticky, pro život, s důrazem na kvalitu a hloubku životní cesty.

Struktura textu vychází z reálií společnosti, školy a lidí, kteří potřebují informace k různým aspektům rizikového chování, které je popisováno, analyzováno. Cílem je předcházet negativním aspektům a projevům v životě jednotlivce, rodiny, společnosti. Cesta je dlouhá, složitá, ale jsou pozitivní úspěšné příklady v některých oblastech prevence. Ekonomický tlak na splnění základních potřeb (bydlení, jídlo), další přání a tužby, společenské, rodinné realizace, reklama, manipulace vedou člověka k vysoké aktivitě, pracovnímu a osobnímu vypětí, kdy nemusí být prostor na odpočinek, relaxaci, uvolnění, sport, vlastní zájmy, osobní prostor atd. Nedostatečné právní prostředí, vysoká kriminalita, porušování společenských norem, pravidel,

nízká morálka a etika mohou vést lidi ke ztrátě jistoty, pocitům nebezpečí, obavám o budoucnost, stresu a napětí. Reakcí může být rizikové chování velké části společnosti, které je statisticky doloženo. Statisíce Čechů pijí rizikově alkohol, kouří cigarety, užívají léky na bolest, depresi či dokonce špatnou náladu. Legislativní omezení a zdražení cigaret, zákaz reklamy a dalších opatření vedly ke snížení počtu kuřáků a zdravotních komplikací, které z užívání této látky vyplývají.

K metodám patří informovanost jako základní kámen úspěchu, změny. Důležitým kritériem prevence by měla být uvedená komplexnost, kdy žák od prvních teoretických programů, workshopů, praktických cvičení by měl mít možnost vidět odborná pracoviště, důsledky rizikového chování, které se mnohdy projevují „viditelně“ až po delším časovém úseku. Aktuální je zapojení techniky, sociálních sítí, videí, filmů, reklamy, prostoru, který považuje mládež za svou oblíbenou zónu. Hlavní forma by však měla dle mého názoru spočívat ve slovu, komunikaci, vztazích. Papír a tužka děti téměř vždy uklidní, vedou k zamyšlení, oddechu a relaxaci, i když se této formě nejprve brání, paradoxně tomu, co jim dělá dobře na duši. Nezbytnou součástí života školy jsou pobyty v přírodě (adaptační kurzy, filmový tábor, exkurze, výlety a další programy), jejichž větší počet podpořilo vedení školy i s vědomím rizik, která s tím vyplývají. Někdy je potřeba i zodpovědně nést případná rizika pro efektivní programy, které vedou ke zdravému vývoji a vytváření hodnot mládeže.

Pracovní postupy vychází z týmového pojetí školského poradenského pracoviště jako centra MPP s nezastupitelnou rolí třídních učitelů, vedení školy, dalších mimoškolních odborných poradců, pedagogů, rodičů, veřejnosti. Motem prevence jsou vztahy, založené na vzdělanosti, otevřenosti, demokratičnosti, empatii a citu. Zvolené metody vychází z doporučení skutečných odborníků od ministerstev po neziskové organizace, které se efektivně a citlivě přizpůsobují specifikám výběrové skupiny gymnazistů (mnozí mimořádně nadaní i křehcí současně), hlavně však potřebám dítěte, dospívajícího i dospělého. Výsledkem práce celého kolegia má být úspěšný, zdravě sebevědomý absolvent, který je přijatý na vysokou školu (VŠ), a prezentuje se chováním dámy nebo gentlemana.

Odborná literatura se rozšiřuje, dostává se více do povědomí veřejnosti. Proto je nutný aktivní přístup a propagace oblasti prevence ve všech formách médiích. Michal Miovský dostává prostor v televizi, např. Česká televize (ČT), novinách (Právo) a dalších prostorech. Další odborníci i tzv. celebrity (Václav Noid Bárta 1), Jan Bendig a další) mluví otevřeněji o šikaně. Sexuální násilí na dětech v církvi odsuzuje hlava římsko-katolické církve papež

František 2), v této souvislosti soudci vykonali první rozsudky. Odborníci vítají diskusi kolem kampaně MeToo, mnozí Češi však tento jev zlehčují, domácí násilí bude tématem Krajské konference primární prevence 6. 11. 2020 v Olomouci. 3)

Základním manuálem může být kniha Michala Miovského a kolektivu „Prevence rizikového chování ve školství“, která se postupně aktuálně přepracovává, protože mnohé věci se opravdu mění velmi rychle. Například Kateřina Ciklová popisuje rizikové chování ve škole v souvislosti s legislativní úpravou. Rozšířené (především na základních školách) šikaně se také věnuje více autorů např. David Čáp, který se snaží o realistický přístup s vyvracením mýtů. Michal Kolář inovoval cesty k léčbě šikany. Kdo dlouhodobě šikanuje je vlastně nemocný, škola, kde se vyskytuje ve větším měřítku šikana, je analogicky nezdravá. Velkým rizikem je internet, sociální sítě, kyberprostor, kterému se vědecky věnuje mimo jiné Centrum prevence rizikové virtuální komunikace na Univerzitě Palackého v Olomouci, konkrétně se jedná např. o Kamila Kopeckého a René Szotkowského.

- 1) 13. komnata Václava Noida Barty. Česká televize. Česká televize online: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/219562210800002-13-komnata-vaclava-noida-barty/>
- 2) Svědomí nestačí. Papež vydal dekret, který duchovním nařizuje okamžitě hlásit sexuální zneužívání – ČT24 – Česká televize. ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR – Česká televize online: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2810189-svedomi-nestaci-papez-vydal-dekret-ktery-duchovnim-narizuje-okamzite-hlasit-sexualni>
- 3) Češi jsou z MeToo zmateni a kampaň zlehčují. Odborníci ji vesměs vítají. Idnes 21. prosince 2017 online: https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy-sex/metoo-sexualni-obtezovani.A171218_145911_vztahy-sex_jup

Cílem práce je vytvoření základního manuálu Minimálního preventivního programu, protože práce nemůže postihnout tak široké spektrum oblastí prevence rizikového chování. Rozsáhlé informace jsou dostupné v knihovnách, na internetu a v dalších zdrojích, některé jsou v doporučené literatuře této práce. Hlavním konkrétním cílem je vytvoření teoretického základu

jednotlivých oblastí rizikového chování s indikací konkrétních, odborných, praktických, certifikovaných, preventivních programů, které žákům, pedagogickému sboru a dalším prezentují možnost zdravého životního stylu s cílem minimalizovat rizika. Dle krajského koordinátora Ladislava Spurného je prevence o vztazích, jejich péči, komunikaci.

2. Protektivní jevy

2. 1 Informovanost

Jedním ze základních předpokladů úspěšné prevence rizikového chování je informovanost žáků, učitelů, rodičů. Studenti v rámci studia získají od adaptačního kurzu k maturitní zkoušce široké spektrum informací z oblasti prevence. Cílem je zdravý životní styl, který umožní kvalitní život pro sama sebe, rodinu a společnost světa. Jedním z hlavních úkolů informovanosti je odbourání zažitých předsudků, stereotypů, mýtů, které bohužel v tradiční společnosti přetrvávají. Dále je nutné mluvit o možnosti změn, které vedou k pozitivním výsledkům např. uvedením již dosažených cílů. Nejen u laické veřejnosti a studentstva, ale i mezi některými učiteli zaznívají názory, které zpochybňují úspěšnost oblasti prevence. Proto je žádoucí zapojovat všechny členy kolegia do dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v této oblasti. Naše škola realizuje např. i adaptační kurz pro učitele nebo vícedenní školení tzv. coachingu. U studentů se osvědčuje zapojit do aktivit samotné studenty, jejichž podání informací jejich vrstevníci přijímají někdy pochopitelně více.

Svět, lidé se výrazně mění, učitel, pracovník odborného poradenského pracoviště by měl být informován, sledovat společenské, kulturní, generační, technologické a další změny civilizace. Tyto moderní požadavky už naráží na časové a energické možnosti člověka, proto je dobré se vzdělávat a změny sledovat postupně, celoživotně. Je žádoucí být manažerem práce, informace, kterými jsme zahlceni třídit, vybírat ty pravdivé, objektivnější, kvalitní. Tyto zdroje studentům i kolegům doporučovat, šířit je.

Média se rozděluje na komerční a veřejnoprávní, noviny na bulvární a tzv. seriózní. Tyto teorie už neplatí, ČT se bulvarizovala, tzv. seriózní, objektivní, zdrojové, nezávislé články jsou ojedinělé. Velkou demokratickou šancí je internet, jehož nízké náklady umožňují šířit informace bez komerční závislosti, poslušnosti, objednávky?

Na GJW 4) je informační systém v elektronické i „nástěnkové“ podobě, kde jsou kromě základních kontaktů a kompetencí pracovníků školského poradenského pracoviště informace o možnostech pomoci (Linka bezpečí, Pedagogicko-psychologická poradna, Podané ruce, Oblastní metodik prevence, Orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) a další). Pro žáky organizují metodik prevence a kolegové desítky besed, workshopů a exkurzí (viz. Deník preventivních akcí jako příloha č. 1). Studenti školy ví, že jsou jim učitelé v případě nutnosti

4) Gymnázium Jiřího Wolkerova Prostějov online: www.gjwprostejov.cz

ochotni pomoci ve studentských i osobních záležitostech, i tak se jim většinou nesvěřují. Proč se žáci nesvěřují učitelům, potvrzují i výzkumy, dotazníková šetření z Univerzity Palackého. Schránka důvěry se neosvědčila. Škola zřídí anonymní on-line poradnu, další, odborné, on-line poradny budou více prezentovány v médiích školy (webovky, časopis Wolkroviny, facebookové stránky). Důvěra se buduje v rámci individuálního přístupu a ochoty, která výrazně převyšuje rámec běžných pedagogických povinností.

2. 2 Chování, etiketa

Učitelé jdou studentům a rodičům příkladem, jak se má chovat demokraticky, zodpovědný člověk, který dodržuje zákony, pravidla etikety, slušnosti. Učitelé by měli být vzorem pro část mládeže, která pozitivní vzory nemá nebo je ve společnosti nevnímá, protože jsou mnohdy mediálně prezentovány spíše věci negativní.

Kolegium GJW se domluvilo na chartě, kdy bychom měli mluvit o kolezích, jako kdyby byli přítomni, měli bychom být ochotni ke konstruktivní kritice, nebrat věci osobně, problémy brát jako součást života a řešit je interně. Studenti v mnohých třídách měli možnost se podílet na vytvoření pravidel chování mezi spolužáky, vystavené dílo vlastnoručně podepsali a umístili ve třídě na stěnu, nástěnku. Za branami školy v rámci zachování dobrého jména školy se také vyžaduje vystupování na veřejnosti odpovídající vážnosti a významu pedagogické profese a studentské cti.

Externí lektori coachingu na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) zmínili význam značky GJW, která zavazuje tradicí a směrem do budoucnosti. Na třídních schůzkách a osobních setkání učitelů a žáků jsou řešeny záležitosti profesionálně s konstruktivním vývojem pro budoucnost každého žáka. Žádný žák není zatracován, vždy se směřuje k pozitivnímu rozvoji osobnosti a vyšším studijním výsledkům. Zvláštní péče se věnuje mimořádně nadaným žákům, kteří mají mnohdy možnosti individuálního vzdělávacího programu (reprezentace České republiky (ČR), projekty v rámci univerzit atd.)

Proč je etiketa, chování a morálka in, protože si ji nekoupíš, je elegantní, máš přátele a úspěch osobní. Příkladem můžou být osobnosti, celebrity, které mají respekt a oblibu.

Studenti v hodinách Základů společenských sledují seriál Etiketa s Jaroslavem Špačkem. 5)

2. 3 Adaptační kurzy

Škola organizuje adaptační kurzy pro primy a 1. ročník (bez sportovní třídy). Nejprve jsme třídní pobyty absolvovali v krásné rekreačním areálu Baldovec , od roku 2018 jsme začali jezdit do campu Olšovec 6) v Moravském krasu, které více vyhovuje našim potřebám. Studenti se mají možnost navzájem poznat, strávit společně 3 dny v mimoškolním prostředí. Třídní učitelé se školní psycholožkou a metodikem prevence se účastní těchto pobytů, aby mohli poznat své žáky na začátku jejich cesty na gymnáziu. Žákům je pak pedagogický personál blíže. Originální program, který projektovala školní psycholožka PhDr. Kristina Kalabisová, kombinuje týmové, seznamovací aktivity v různých prostředích např. společné seznamovací hry, noční pozitivní hra, tematické túry a sportovní aktivity smíšených týmů. Večery jsou také určené pozitivní atmosféře u ohně s opékáním špekáčků, zpěvem, případně hrou na hudební nástroje. Vrcholem programu je bludičková stezka v lese s pochvalami učitelů. Proč to děláme? Adaptační kurzy se nám osvědčily, v průběhu školního roku řešíme méně problémových záležitostí, když už ano, známe specifika žáků lépe a můžeme věci řešit k prospěchům jednotlivců i třídního kolektivu. Jak to děláme? Nejdůležitější je pozitivní atmosféra vedoucího týmu, která se přenáší na žáky. Aktivity připravujeme, organizujeme, vedeme s chutí, navzájem si pomáháme. Žáci nižšího gymnázia nemohou mít mobilní telefony, z vyššího gymnázia jim je uschováme během aktivit. Kde to děláme? Důležitý je výběr místa campu. Jsou rekreační zařízení, která se více orientují pouze komerčně, s různými balíčky adrenalinových sportů, které našemu záměru nevyhovují. Důležitý je i personál campu, mnohdy už jsou zaměstnanci neochotní nebo dokonce nepříjemní na školní skupiny, to potom vytváří negativní atmosféru. Na druhou stranu je v našem campu Olšovec personál ochotný, tolerantní, pohodový. Ubytování je velmi kvalitní v malých domečcích s vlastním sociálním zařízením. Zatím nám téměř vždy vyšlo krásné slunné počasí, ale jsme připraveni i na mokrou, nekomfortní variantu.

5) Etiketa – Česká televize. Česká televize online:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1124997157-etiketa/>

6) Městys Jedovnice. Obecní kemp Olšovec online: <https://www.olsovec.cz>

2. 4 E-bezpečí

Podle odborníků patří e-bezpečí k jednomu z nejdůležitějších jevů z oblasti prevence, zahrnuje široké spektrum od sociálních sítí, online hry, online nakupování, sexuální obsahy, virální videa, seznamky a další. Děti a mládež jsou díky dnešní technické době stále vystaveny vlivu internetu a informačních technologií (IT). Používáme internetové bankovníctví, e-maily, google disky, někdo i elektronické podpisy, schránky atd. V této oblasti dochází ke stále většímu rozvoji trestné činnosti páchané na dětech např. kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking, sexting, proto je nutné seznamovat studenty s těmito riziky co nejdříve a učit je správnému chování v rámci sociálních sítí, kde neexistuje absolutní ochrana osobních údajů, které jsou často zneužívány. Využíváme informace z Univerzity Palackého, centra PRVoK v rámci projektu „E-bezpečí“ 7), které je velmi kvalitní, bohužel toto pracoviště z kapacitních důvodů nemůže ani z části splnit potřeby škol v regionu. Ve školním roce 2022/23 se účastníme projektu EU Kurzy zdravého životního stylu v roce 2022, který organizuje Státní zdravotní ústav. V Prostějově realizuje program E-bezpečí organizace Podané ruce, konkrétně Mgr. Petr Kadlec.

Velmi závažným a bohužel rozšířeným jevem je sdílení intimních fotografií, videí, na tuto záležitost upozorňuje mediálně i oběžníkem odbor školství Olomouckého kraje, dále Policie ČR. Třídní učitelé informovali žáky o trestní odpovědnosti v této souvislosti, ke které stačí jedno kliknutí, enter do stránky nebo obsahu. Rodiče jsou na třídních schůzkách informováni o závažných rizicích virtuálního světa. Žáci školy budou moci od tercie (8. třída) zhlédnout 5. a 6. 3. 2020 v kině Metro 70 film V síti režiséra Víta Klusáka. Vybraní pedagogové absolvovali k tomuto dokumentu projekci pro pedagogy. Žáci jsou upozorňováni na formy zneužívání intimních fotografií, videí: šikana, vydírání, urážky cti, znemožnění pracovních možností atd.

Proč je důležitá legislativní úprava kyberprostoru? Jak dějiny dokazují, kriminalita vždy expandovala pod rouškou zdánlivé beztrestnosti. Proč je důležité žáky informovat? Aby věděli i odvrácenou tvář internetu, znali rizika a dokázali bránit sama sebe, své soukromí.

Studenti absolvují v sekundě workshop E-bezpečí, který vede lektor Bc. Kadlec z organizace Podané ruce. Někteří učitelé absolvovali na Univerzitě Palackého vzdělávací certifikovaný kurz E-bezpečí. Škola je přihlášena do česko-polského projektu kyberkriminality.

7) Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, Centrum PRVoK online: www.e-bezpeci.cz

2. 5 (Mimořádně) nadaný žák, školní úspěch

Zákon č. 561/2004 Sb. a vyhláška č. 27/2016 Sbírky (Sb.) o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných souvisí s jednotnými přijímacími zkouškami na střední školy (SŠ), možnosti domácího vzdělávání i na 2. stupni základní školy (ZŠ) a jednotnou maturitní zkouškou z českého jazyka (ČJ), matematiky (M) a cizího jazyka.

Na škole studují mimo jiné děti ze ZŠ Železného z třídy, kterou založil člen Mensy Ing. Blumenstein. 8) Do 1. třídy jsou děti vybírány na základě přijímacího pohovoru, který se skládá ze školní zralosti a z testu intelektu. Děti mají navíc 5 vyučovacích hodin (3 hodiny angličtiny, hodina logiky, hodina osobnostního rozvoje). Spolek Třída Prostějov podporuje své žáky i učitele.

Škola realizuje program sportovních tříd, kde se soustřeďují sportovní a studijní talenty z některých oblastí ČR i Slovenské republiky (SR). Sportovní spolupráce je založena na kooperaci s nově vybudovaným Olympijským centrem Prostějov. Absolventi těchto oborů pokračují na vysokých školách podobného zaměření, někteří dokonce kombinují studium a profesionální sport např. VK Prostějov, BK Olomoucko, TK Prostějov. Ti nejúspěšnější sportovci dokonce reprezentují Českou republiku (Bohačík, Lehečka).

Možností realizace nadaných dětí jsou kromě dalších úkolů z jednotlivých předmětů možnosti návštěv kroužků (např. programování, horolezectví, florbal, sportovní hry, sborový zpěv (školní sbor Múzy), výtvarnictví, dramatická a filmová tvorba (především v rámci studentského divadla Point). Škola organizuje společně s divadlem Point letní prázdninový filmový tábor v Sobotíně, který má dlouholetou tradici. Dále studenti školy úspěšně reprezentují na desítkách soutěží v rámci města, okresu, kraje, republiky i světa (např. medaile ze Středoškolské odborné činnosti (SOČ) z Pekingu, sportovní juniorské reprezentace).

- 8) Kam s nadanými dětmi v Prostějově? Speciální třída se otevírá už počtvrté – Prostějovský deník online: https://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/nadanym-detem-pomaha-i-ferda-a-mouchy-20160814.html

Těmto studentům zajišťuje škola individuální vzdělávací programy, možnosti studia na partnerské Univerzitě Palackého, přípravu a účast v různých soutěžích, konzultace s učiteli atd. Rizikem je neobjevení mimořádných schopností studenty samotnými ani jejich rodiči nebo

pedagogy. Řešením jsou inteligenční testy, které je možno absolvovat na škole např. během Dne otevřených dveří.

Proč je důležité talenty objevovat a podporovat? Uvědomění si svých předností může lidi naplňovat, přinést spokojenost, sebevědomí. Neobjevením a nepodporou přichází společnosti o mozky, které mohou posunout společnost, přinést civilizaci pokrok.

Mimořádně nadaní žáci se účastní soutěží ve školních, okresních, krajských, celostátní i mezinárodních. Je plánovaná, v rámci projektu Šablony, odborná přednáška krajské koordinátorky pro mimořádně nadané žáky Lenky Baše. Škola organizuje kroužky výtvarné výchovy, biologie, programování, lezení na horolezecké stěně.

2. 6 Sport

Pohyb tvoří základ růstu. Děti, které se pohybují, rostou, vyvíjí se tělo a orgány. Hry tvoří dítě duševně i fyzicky. Nezbytnou složkou je čerstvý vzduch, který je ve městech „nedostatkové zboží“. Některá města uvádí kvalitu ovzduší, podle toho někteří rodiče vybírají školky, školy. Aktuální informace mohou být využívány pro venkovní případně vnitřní aktivity. Rekreačním sportem se člověk baví, prožívá pocity radosti, sounáležitosti, přátelství, spolupráci u týmových aktivit. Sport je prevencí proti nemocem a obezitě. Velmi doporučená je chůze. Jízda na kole do školy může být vhodným startem dne. Inspirací s počtem cyklostezek mohou být např. Holandsko, Německo, Dánsko a další země.

2. 7 Zdravá výživa

Ve zdravém těle zdravý duch. Nebo zdravý duch znamená zdravé tělo? Co jste, to jíte. Škola podporuje zdravé a výživné stravování, tomu odpovídá skladba jídla ve školní výdejně. Předepsané kalorické hodnoty, hygienické normy a pestrost stravy jsou pravidelně kontrolovány příslušnými orgány. Velkým problémem jsou nízké finanční limity. 9) V budově školy je automat pro zdravé mléčné produkty, škola se účastní projektu „Mléko do škol“. Na

školní kantýnu se vztahuje tzv. pamlsková vyhláška, která však byla zmírněna. Otázka stravování je studenty velmi citlivě vnímána, výběr jídla je v jídelně zaručen, v nabídce je i vegetariánská strava. Výběr stravy je mnohdy výběr pokrmů ovlivněn reklamou, která nezaručuje vhodný výběr stravy pro dospívající. Oblíbené burgry, chipsy, kofeionové a slazené nápoje bohužel mnohdy tvoří výživu převážně v nižších ročnících. Zdravé, kvalitní jídlo je drahé, finanční limity jídelen jsou nízké. Bohužel je v naší zemi kvalita stravy nízká, Češi jsou s nízkými platy nuceni na jídle šetřit a to se také odráží ve skladbě jídel a nápojů. Do budoucna je plánována přednáška zdravé výživy i pro mladší ročníky. Zdravá strava v dnešní době patří mezi základní požadavky mnoha mladých lidí. Děti, které mají kvalitní zdravou stravu, jsou klidnější, koncentrovanější, dosahují trvale vyšších úspěchů, jsou spokojenější, zdravější. V hodinách biologie a chemie jsou žáci informováni o složení potravin a jejich působení na lidské tělo.

9) Školský zákon 561/2004, vyhláška 107/2005 o školním stravování

3. Rizikové jevy

3. 1 Závislosti

Kromě závislosti na mnohých drogách ať už legálních či ilegálních a výše zmíněnému netolismu jsou studenti upozorňováni na další závislosti. Studenti mají vysokou potřebu intenzity, špatně snáší nudu a jednotvárné věci. Někteří žáci jsou i k vysokým výkonům vedeni z rodin. Velkým problémem je závislost na fyzické dokonalosti (především u dívek ale objevuje se časem i více u chlapců) a u některých gymnazistů malá tolerance k chybám. Studentům je zdůrazňován význam chyb, konstruktivní kritika pro jejich osobnostní a profesní rozvoj. K jedním z hlavních cílů je vytváření pozitivní atmosféry ve škole, protože je tradiční tendence negativismu v českých školách (konkrétně podporováno na jedné sociální síti např. GJW Fresh Memes (název skupiny) nebo některými rodiči). Je zajímavé, že problém kouření se týká relativně nízkého počtu žáků. Alkohol je bohužel stále předsudkově považován za společenský běžný „neškodný“ nápoj, v budoucnu by rozhodně pomohl zákaz reklamy na alkohol a regulace. V preventivních akcích je alkoholu, jako nejčastěji užívané legální droze, věnována velká pozornost. Velkým mýtem mezi mládeží zůstává marihuana, jejichž negativní dopady mnozí teenageři velmi podceňují, přitom v oblasti psychických onemocnění patří tento opiat k jednomu z častých spouštěčů mnohdy nezvratných neurotických problémů. Rozšiřujícím jevem v nižších ročnících se stávají psychofarmaka, nadužívání léků (ibalgín - růžová pilulka na minimální bolest). V hodinách biologie je prezentováno chemické složení léků mj. skutečnost, že z léků se vyrábějí i některé tvrdé drogy. V rámci informační kampaně je doporučeno pouštět žákům videa, filmy, klipy od umělců. Co se týká tzv. protidrogového vlaku, přestože je tento projekt mnohými žáky oblíben a byl jimi navštíven, není odborníky doporučován. Jako metodik prevence jsem tzv. protidrogový vlak navštívil. Když pomínu nepřiměřené náklady vynaložené na tento projekt ze státních peněz, připadlo mi pojetí vlaku jako video film se sekvencemi na konci vagónů. Žáci po absolvování programu ve vlaku ještě absolvovali díky podpoře Magistrátu města Prostějova návazný workshop, který byl také ze strany studentů velmi kladně přijat.

Závislost na mobilních telefonech, které jsou nedílnou součástí života dnešní mládeže, je velmi rozšířena. Co se týká obsahu, nejrozšířenější jsou sociální sítě (Instagram, Snapchat, Omegle, v poklesu je Facebook) a počítačové hry (Minecraft, FIFA, NHL a další). Co se týká času, který stráví tímto způsobem, je to hodně hodin. Tyto hodiny pak chybí ke studiu náročné školy, u nejvíce závislých jsou nejnižší studijní výsledky. Navíc v mnoha případech dochází ke ztrátě koncentrovanosti, soustředění, motivaci ke vzdělávání. Tyto děti jsou unavené, hyperaktivní, nespokojené až frustrované.

Kde je možné léčit závislostní chování? V Prostějově funguje organizace Podané ruce. 10) Žáci a kolegové by měli být schopni rozpoznat, co už je závislostní chování (negativní). Proč je žádoucí rozpoznat vztah negativních závislostních jevů a fyzického, duševního zdraví, osobní spokojenosti, vyšší pracovní výkonnosti atd.? Velmi zajímavé jsou časosběrné projekty, kdy lidé vidí, že někdy ne hned, ale po určité době dochází k projevům rizikového chování (např. dokumenty Katka, René, Malory, Manželské etudy a další). Výše uvedené snímky jsou v doporučené filmotéce pro vyšší gymnázium.

3. 2 Tabák

Problematika tabáku patří k závislostem, které jsou velmi návykové. Tuto kapitulu uvádím ze závislostí zvlášť, protože na tomto poli učinila společnost velký pokrok, tedy doklad toho, že to jde, když se chce. Zákaz reklamy na tabák, negativní obrázky na krabičkách, zvýšení cen, zákazy kouření na mnoha veřejných místech, pracovištích je dokladem, že smysluplná, efektivní kombinace prostředků k potírání negativního jevu může vést v krátké době ke snížení počtu uživatelů, změně trendu, kdy kouření bylo v historii dokonce módní společenskou událostí. Tabákové firmy byly v zámoří nuceny vyplácet miliardové odškodnění za zničené zdraví. Tyto společnosti hledají alternativy k udržení svých vysokých zisků, v nabídce jsou různé typy chuťových cigaret, elektronické cigarety, různá bezkouřová zařízení např. IQOS, šňupavý tabák a další. U těchto nových forem se teprve teď dokladují různá zdravotní rizika. Finanční úřady teprve v současné době zvyšují daně na tyto tabáky. Obecně lze říci, že jsou mnohdy soukromé společnosti rychlejší a flexibilnější než jsou vlády, úřady, školy atd. Většinou platí, že dítě v kuřácké domácnosti přebírá tento zlovyk, často se jedná o neúspěšné, nemotivované lidi s nedostatečným reálným opodstatněným sebevědomím. 11)

10) Společnost Podané ruce o. p. s. Brno online: <https://podaneruce.cz/>

11) Kulháněk Adam, Šejvl Jaroslav. Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 13 online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Studenti jsou na nástěnce informováni o specializovaných službách pro kuřáky tabáku:

Národní linka pro odvykání kouření: tel. 800 350 000- webová stránka <https://www.bezcigaret.cz/>

Adiktologické ambulance pro děti a dorost a další organizace zaměřené na poradenství a léčbu v oblasti závislostí a na primární prevenci s webovou stránkou <https://www.drogy-info.cz/mapa-pomoci/>

Certifikované lékárny s webovou stránkou <http://www.lekarnici.cz/Pro-verejnost/Odborne-poradenstvi-v-lekarnach.aspx>

Centra pro závislé na tabáku s webovou stránkou <http://www.slzt.cz/centra-lecby>.

3. 3 Hazardní hraní, gambling

Hazard neboli gambling se přesunul z kamenných heren, kde je regulován, na pole internetu, kde je obtížnější kontrola a bude nutná do budoucna nová legislativa a regulace. Hraní počítačových her se stává soutěžním fenoménem mládeže, tyto akce a internetové přenosy se stávají nejsledovanějšími akcemi po Mistroství světa ve fotbale a olympijských hrách. Škola v této oblasti dlouhodobě spolupracuje s neziskovou organizací Podané ruce, jejíž lektori vedou workshopy Hra na hraně, jedná se o projekt Úřadu vlády - viz Příloha č. 2. V rámci hazardu realizujeme selektivní prevenci u všech sportovních tříd. Tato skupina je velmi ohrožena tímto jevem, který je velmi tabuizován. Přínosným faktorem je sdílení osobních problémů sportovců, celebrit např. trenéra Vlastimila Petržely v pořadu Třináctá komnata České televize nebo fotbalového brankáře Miloše Buchty. 13) S finančními dluhy může souviset i kriminalita jako v případě bývalého slovenského fotbalisty Ivana Hodúra.

12) Maierová Eva, Charvát Miroslav. Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 21 online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

13) Kvasnica Michal. Olomoucký Deník.cz. Buchta otevřeně o temné minulosti: Kvůli hazardu jsem dlužil 3 miliony. 23. 1. 2017 online: https://olomoucky.denik.cz/fotbal_region/buchta-otevrene-o-sve-temne-minulosti-kvuli-hazardu-jsem-dluzil-3-miliony-20171123.html

Hazard bohužel přenáší i veřejnoprávní televize ČT Sport!, která vysílá tzv. pokerové turnaje hlavně z pohraničního Rozvadova. O kasinech jsou natočeny mnohé filmy

hollywoodské produkce (Casino Royale, Casino, Dannyho partáci, Raine Man, Hráči a další), kde hrají největší herecké hvězdy světa. Iluzorní hra hráčského průmyslu o zábavě, kultuře, gastronomii vede k obrovským ziskům provozujících společností, hráči často končí ve finančních a osobních problémech, které se týkají i jejich rodin. Co vede žáky k výše uvedenému virtuálnímu světu? Uvolnění, relaxace, napětí, zábava, trávení volného času bez vynaloženého úsilí, pohybu, většinou ani financí, kde si každý najde svůj prostor, pozici, sebevědomí, ego. Rizikovým jevem, který způsobují zase jen lidé, jsou opačné významy vypětí, nuda, velké psychické vynaložené úsilí, pasivita, obezita, finanční nároky, podvody a problémy do budoucna.

Všechny sportovní třídy absolvují program Hra na hraně. Hra na hraně je program primární prevence problémového hraní. Je to vzdělávací program převzatý od americké společnosti „Hazelden“, transformovaný do českého prostředí, zaměřený na prevenci problémového hráčství mezi teenagery a mladými dospělými. Cíle programu:

- informovat mladé lidi o skutečnosti souvisejících s problémovým hráčstvím a riziky
- povzbuzovat odpovědné rozhodování
- předejít tomu, aby se z mladých lidí stali problémoví hráči.

Co je program Hra na hraně? Vzdělávací program o třech výukových blocích zaměřený na prevenci problémového hráčství se zábavnými a poutavými multimediálními metodami.

Časové rozložení programu: každý blok by měl být realizován v rámci jednoho týdne: první blok (3x45min); druhý blok (3x45min); třetí blok (2x45min). Třetí blok se doporučuje realizovat s odstupem tří týdnů od ukončení druhého bloku programu. Lektory jsou Veronika Častulíková a David Bezdomnikov z neziskové organizace Podané ruce.

3. 4 Extremismus, xenofobie, rasismus, antisemitismus

V posledním roce se odehrála velká migrační vlna do střední Evropy z Ukrajiny (naší školy se to překvapivě nedotklo). Český statistický úřad uvedl v polovině roku 2019 informaci, že počet pracujících cizinců dosáhl hranice téměř 700 000 osob. 14) V zemích tzv. Visegrádské čtyřky, která patří k nejbezpečnějším zemím světa, dochází k akcentování tématu rasismu a xenofobie. Na základě předsudků a stereotypů dochází překvapivě k šíření antisemitismu i v oblastech, kde žádní Židé nežijí. V rámci hodin dějepisu, základů společenských věd (ZSV),

ČJ, angličtiny a dalších předmětů jsou studentům osvětlovány historické skutečnosti v objektivnějších konturách než je tomu u některých zkratkovitých periodik. Velmi pozitivně působí příklady zahraničních lektorů na naší škole. Velký význam mají studentské výměny do Finska, Španělska, Německa, Polska, Anglie, Číny, které mají na půdě GJW dlouholetou tradici, jejichž organizací se proslavil především Vratislav Havlík ale nově také Michal Marek. Že jsou dveře otevřené i pro veřejnost potvrzují bohužel aktivity spolku Hanácký Jeruzalém, který se zabývá mnoha aktivitami pro poznání židovské kultury a historie na veřejnosti i v prostorách historické auly školy (např. přednášky, koncerty nebo nově budování náhrobků a tzv. Stolpersteinů – kameny, které stojí před domy bývalých majitelů, kteří zahynuli v koncentračních táborech). Naši studenti si často vybírají v rámci SOČ témata proti výše uvedeným negativním jevům ve společnosti. Mladé lidi témata bezpráví, násilí, diktatur velmi zajímají. Škola v této oblasti dlouhodobě spolupracuje také s Vlasteneckým sdružením antifašistů Prostějova. Společně realizujeme výpravy k pietním aktům do Lidic, Ležáků, Prlova, Jevíčka a další. Při těchto setkáních také dochází k setkání mladé generaci se seniory, které je velmi obohacující a přínosné.

K zahraničním exkurzím z humanitní sekce patří prohlídky koncentračních táborů v Polsku (Osvětim, Rogoźnica), Rakousku (Mauthausen), Německu (Sachsenhausen). Obsahem semináře z dějin kultury je návštěva místních kulturních, historických a společenských akcí v rámci spolku Hanácký Jeruzalém 15), Dukla, Muzeum Prostějov. Zajímavá je také návštěva Muzea romské kultury. V Prostějově je početná romská menšina. Proč je tolerance, respekt důležitý k osobnostnímu rozvoji? Žáci jsou otevřenější, optimističtější, vzdělanější. Kdo se zaměřuje na problémy menšin, je často úzce profilován, uzavřen, pesimisticky zaměřený, méně vzdělán.

14) Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 9 (bez uvedení autora) online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

15) Hanácký Jeruzalém, spolek. Prostějov. Online: <http://hanackyjeruzalem.cz/>

3. 5 Týrání, zneužívání, syndrom CAN (Child Abuse and Neglect), sebepoškozování

Zdravotní komise Rady Evropy z roku 1992 vymezujeme syndrom CAN jako jakékoliv vědomé nebo nevědomé aktivity, kterých se dopouští člověk na dítěti. Tímto chováním následně způsobuje zdravotní a vývojové poškození samotného dítěte. Toto téma prevenci patří k tématům, která potřebují otevřeně působit na veřejnost od rodičů, učitelů, odborných pracovníků, aby se zvýšila úspěšnost (v současnosti uváděno 1 % soudních rozsudků ze všech případů) a potrestání agresorů fyzického, psychického týrání, sexuálního zneužívání a různého zanedbávání na dětech, které se mnohdy nemohou bránit, mimo jiné i z toho důvodu, že se jedná o násilí často páchané za zavřenými dveřmi, agresor mívá dvojitou tvář. Násilí je opakované, role agresora a oběti jsou jasně rozdělené, problémy se zvětšují např. od facky k brutálnímu napadení.

K psychickému násilí patří např. zastrašování, výhrůžky, ponižování, ale i vyhrožování sebevraždou, cílem agresora je naprostá poslušnost oběti. Agresor je intrikán, manipulátor, v širším kruhu rodiny nebo společnosti se může jevit jako hodný, přátelský, společenský bavič atd. Oběť je postupně izolována, dochází k urážení rodičů, rodinných příslušníků, přátel, zákazu kontaktu s nimi. Po delší době se snižuje sebehodnocení a sebevědomí oběti, která přijímá zkreslené vnímání sama sebe, je mimo realitu.

Fyzické násilí nemusí být viditelné, protože by to mohl být potencionální důkaz. Určitým nástrojem je vykazání násilníka z domácnosti na několik dní. Dopady jsou v životě obětí obrovské. Tito lidé mají problémy se sebevědomím, vůbec s přijetím sama sebe. Ženy mohou vyhledávat podobné typy partnerů, mohou mít agresivní sklony, nenávisť k mužům. Dospívající chlapci se mohou realizovat v různých extremistických hnutích, patří někdy především k fotbalovým chuligánům, kteří vyhledávají fyzické střety z konkurenčních týmů, konkrétně to vypadá tak, že si domluví tajné místo, čas, počty, kde dojde k fyzickému střetu. Někdy jsou tyto bitky nahrávány a šířeny na sociálních sítích. O fotbal jde až na posledním místě. Kluby přistupují často tolerantně nebo dokonce nějakým způsobem i podporují tyto tzv. fanoušky. Hráči jim děkují za podporu nebo dokonce prosím o odpuštění v případě porážek. Sexuální násilí/zneužívání patří k nejzávažnějším trestným činům. Tresty odnětí svobody by měly být i v těchto případech zvýšeny. Celkově je trestní odpovědnost v naší zemi nízká, proto dochází k takové svévoli, trestná činnost je rozšířená, a to je většinou i latentní, neoznamuje se. Důvěra v právní stát je nízká. Řešením může být informovanost, medializace, kampaně Meeto apod, tlak na strany před volbami, zákonodárce. Velmi se v posledních letech rozšířilo ekonomické zneužívání, kdy od nadšení z devadesátých let, že se všichni staneme milionáři☺, došlo k vystřízlivění, nárazu s realitou, které se týká střední a starší generace.

Samostatnou kapitolou je mladá generace, jejichž snovost je v hvězdných výšinách. K dnešnímu mládí patří představy, že budu mít všechno hned, takže mi to zaplatí rodiče nebo si na to půjčím v bance nebo kdekoliv jinde. Mladí budou chtít samostatně bydlet, hypotékou budou vystaveni celoživotnímu tlaku. Řešením jsou kurzy finanční gramotnosti, vysoká vzdělanost nebo kvalifikovanost.

Velkým problémem nejen týrání, zneužívání je neoznamování těchto trestných činů na příslušné orgány (OSPOD, Policie ČR), to avizují i samotní úředníci a policisté. Proč tomu tak je, pořád jsme v podstatě tradiční, konzervativní, předsudková, stereotypní společnost, která se bojí změn, nechce se vzdělávat, jsme příliš uzavřeni ve vlastních mikrosvětích, chybí sousedská pospolitost, ochota pomoci atd.

Dle o. s. Rosa je vystaveno domácímu násilí 38 % žen. Mnozí muži jsou však také zneužíváni, v posledních letech se velmi rozšířilo zneužívání seniorů, kteří jsou izolováni, ekonomicky zneužíváni, protože mají/měli nemovitosti, celoživotní úspory atd.

Záležitosti výše uvedené jsou spíše pro psychology, odborné úředníky, policisty, v případě domácího násilí je oznamovací povinnost, jinak hrozí trestní postih. 16)

Učitelé by měli být důslední a především případně objevené stopy na tělech po násilí musí být podle zákona hlášeny orgánům činným v trestním řízení. Pro závažnější případy poskytuje terapeutickou pomoc školní psycholog PhDr. et. Mgr. Kristina Kalabisová. Rodiče informujeme o zákonných možnostech nebo školení tzv. filiálního kurzu.

- 16) Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 5 (bez uvedení autora) online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

3. 6 Šikana, agrese

Podle osobních výpovědích velká část dětí zažije na základní škole šikanu různých forem. Na gymnaziální půdě dochází spíše k těmto jevům ojediněle, ale mnohdy nás překvapí rafinovanost, promyšlenost a sofistikovanost některých případů, které v počáteční fázi zastavují výchovní poradci a metodik prevence, v případech složitějších intervenuje školní psycholog. Šikana je známo velmi latentním jevem, proto je pro diagnostiku používáno šetření směřováno ke studentům samotným, kteří poskytují informace z této oblasti. Toto téma je propojeno s E-bezpečím v rámci tzv. kyberšikany, kde se angažují i učitelé výpočetní techniky, vedení školy a právník Olomouckého kraje. 17)

V případě objevení šikany vedeme důkladné vyšetřování s dokumentací výpovědí všech žáků, konkrétně je kompetentní školní psycholog a metodik prevence, v případě jejich neúčasti jsou připraveni výchovní poradci. Následně vedeme intervenční programy s celou třídou, dále organizujeme i sportovně-intervenční kurz na 2 dny. Práce s třídou, kde se objeví šikana, je dlouhodobá, systematická. Součástí prevence je také komunikace s rodiči, kolegy, protože dochází i po prokázání šikany ke zpochybňování tohoto negativního jevu, který se nejčastěji objevuje v sekundě (7. třída), tercii (8. třída) a kvartě (9. třída). Důležitá je informovanost všech zainteresovaných lidí o tom, co je šikana, jaké má znaky atd. Škola je zaregistrována v projektu proti šikany Nenech to bejt, zatím jsme obdrželi jedno oznámení, které jsme řešili.

3. 7 Sexuální rizikové chování

Toto téma je propojeno opět s E-bezpečím (jako většina témat týkající se dnešní počítačové generace). Bezpečnost, ostražitost a nedůvěra k cizím i známým osobám by měla vést k preventivním opatřením. Sexuální výchova je téma, které není příliš rozšířeno v českých školách. Opět to souvisí s uzavřeností dospělé české společnosti.

- 17) Kopecký Kamil, Szotkowski René. Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 7, Příloha č. 6 (bez uvedení autora) online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Velkým problémem je sdílení intimních fotografií nejenom v útlém věku. Toto se už stalo i určitým standardem, normou, image a hrdost některých mladistvých je postavena na sdílení erotických fotografií a videí, přitom je to trestné.

Virtuální sexuální vztahy mají psychické dopady na tradiční pojetí partnerských vztahů a rodiny. Je doporučeno v příslušných hodinách otevřeně mluvit o problémech s tímto tématem, protože zvláště mnozí naivní gymnazisté (myslí si opak) mají velmi zkreslené představy o reálné životě a lidech v něm. 18)

V rámci workshopů z praxe byla uvedena v život návštěva městských policistů z oddělení prevence.

V rámci přednášek Krajské hygienické stanice Olomouc jsou nabízeny pro vyšší gymnázium workshopy o HIV, AIDS (obě viz seznam zkratk) a dalších pohlavních chorobách.

V hodinách biologie a základů společenských věd jsou zmiňovány informace o zvyšování počtů nemocných v České republice (přesto díky prevenci relativně nízké počty) a pandemii v Africe, z Evropy jsou zmiňovány příklady z Ukrajiny a Ruska (patří s dalšími národy k nejpočetnějším menšinám v Česku).

3. 8 Záškoláctví

Školní řád jasně stanovuje pravidla omlouvání absence, dle loňské novelizace musí splnit žáci školy procentuální docházku, v opačném případě může být udělena klasifikace pouze na základě splnění znalostí a dovedností učiva a minimálně stanoveného počtu známek. Elektronická třídní kniha umožňuje pro učitele i rodiče přesnou evidenci docházky či nepřítomnosti, je doporučeno řešit tyto záležitosti promptně. V případě neomluvených hodin na nižším stupni gymnázia je záležitost spjata v souvislosti s povinnou školní docházkou, která se týká tříd nižšího gymnázia.

- 18) Jonášová Iveta. Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 18 online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Záškoláctví může být i signálem určitých problémů: nezvládání některých stresových situací, strach před šikanou apod. V rámci třídnických hodin se řeší školní i mimoškolní záležitosti, každý třídní zná své žáky a oni jeho. Je možné se kromě třídních učitelů obrátit na pracovníky školního odborného pracoviště, další pedagogy, vedení školy. Je doporučeno postupovat v tomto pořadí nikoliv opačně. 19)

Záškoláctví je na naší škole méně rozšířené, je to jev, s kterým však preventivně pracujeme. Školní řád preventivně zapůsobil. 20) U studentů s vysokou absencí způsobenou záškoláctvím, které je někdy latentní, protože lékaři a rodiče žáky téměř vždy omluví. Snažíme se komunikovat s rodiči, co by mohlo následovat v případě delších absencí, konkrétně studenti pak nezvládají požadavky, někteří přestupují pak na jiné typy škol. Toto téma je jedním z hlavních bodů třídnických hodin. Záškoláctví totiž může avizovat i jiná rizika (šikana, drogy atd.).

Co se týká záškoláctví, je do budoucna velmi rizikové, snižuje se ochota vzdělávat se, protože je to náročné, „bere“ to volný čas, vyžaduje určité úsilí, které není krátkodobé, výsledek se dostavuje až po delší době, což odporuje trendu doby všechno teď a tady. Když společnost vynakládá prostředky na vzdělávání, měli by mnozí žáci a studenti být ve škole, nikoliv v obchodních centrech nebo doma u počítačů. Na zvážení je také rozšíření povinné školní docházky minimálně k učebnímu oboru nebo až ke střední škole, jestli nechceme být jen zemí montoven.

19) Salavcová Miroslava, Foist Vladimír. Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 18 online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

20) Gymnázium Jiřího Wolker. Školní řád. Prostějov. Online: <http://www.gjwprostejov.cz/skolni-rad-provozni-rad>

3. 9 Příslušnost k subkulturám

V určitém věku (většinou mezi 12. – 18. rokem) dochází u mládeže k hledání vlastní identity, hodnot, smyslu, směřování, etiky atd., jednoduše mladý člověk chce patřit do nějaké skupiny jemu blízké, v posledních letech je to jev spíše ojedinělý, víceméně všechny subkultury jsou „válcovány“ globálním, konzumním, individualistickým pojetím, které se realizuje prostřednictvím sociálních sítí na chytrých telefonech.

Mezi studenty se objevují v menšině směry, které hledají určitou alternativu k myšlenkové majoritě. Anarchisté odmítají jakoukoliv formu státního zřízení. Účastní se různých demonstrací proti neonacistickým skupinám, zasedání Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, zástupců G7, nejbohatších zemí světa atd. Pravidelně vydávají časopis A-kontra. V hodinách dějepisu jsou zmiňovány negativní projevy epoch bez řádu, beztrestnosti např. v době po válkách, kdy postupně dochází k nastavování správy věcí veřejných.

Emo je skupina lidí, kteří se vyznačují prožívanou emocionální citlivostí, bohatými vnitřními prožitky. Obecně je možné konstatovat, že citlivé osoby tzv. hypersenzitivní, jejichž počet dosahuje až 20 procent, nejsou tzv. v kurzu dnešní doby, kdy se očekává výkon, rychlost, úspěch, dravost. Mnozí skrývají své pocity, citlivost, hrají roli jiných. Mnozí citliví lidé jsou někdy obětmi šikany, kdy mohou být vybráni jako potencionální oběť.

Gothic/Witch je kultura vycházející z punku a metalu. Zástupci této subkultury se vyznačují výrazným zevnějškem např. výrazným líčením, oblečením černé barvy, kovových „ozdob“ včetně náramků s ostny apod., což u většiny vyvolává spíše možnost psychických poruch. Je to však spíše projev vysoké citlivosti, přemýšlivosti a introverze jednotlivce. Oblíbených žánrem této skupiny jsou hororové snímky.

Hip-hop je hudební styl, tanec, poměrně rozšířený u mladých lidí, je to kultura tzv. ulice s texty někdy i kritických vůči společenským poměrům. Graffiti, které můžeme vidět, jsou často výtvorem této skupiny, která považuje jejich výstupy i jako umění. Existují tzv. legální zdi, kde je možná realizace bez právního postihu. Některá města umožňují malby na některé veřejné budovy. Už kultovním snímkem nejen z této oblasti se staly filmy Gympl a Vejška od režiséra Tomáše Vorla.

Punk vycházející z hudby 70. – 80. let se znakem dlouhých vlasů tzv. čír a heslem „no future“ proti autoritám je jevem více okrajovým. V českých školách se vede boj proti autoritám už jen částečně, spíše dochází k ignoraci, neúctě, chybí respekt a hodnoty. Mnozí mladí lidé očekávají rychlý, nenáročný, snadný úspěch na poli youtuberingu, sportu, informatiky, managementu.

Naopak rozšířeným jevem jsou hráčské skupiny tzv. GPR, hry jsou velmi rozšířeným zájmem, virtuální realita a úspěch na tomto poli mnohdy tvoří základ vysokého sebevědomí, které nechápe střední a starší generace. Na druhou stranu je nutno, že mistrovství světa v počítačových hrách mají stovky milionů fanoušků na internetu (videa, televize). Profesionální hráči, kteří jsou i idoly, vydělávají horentní sumy. 21)

Podané ruce organizují pro sportovní třídy a selektivě pro vybrané třídy program Hra na hraně. Doporučená je pro studenty vyšších ročníků kniha Kmeny.

3. 10 Rizikové sporty, vrcholoví sportovci

V dnešní době jsou mezi mládeží velmi populární různé adrenalinové sporty (rafting, horská kola (MTB), zorbing, parkour, bojové sporty, posilování a další). Učitelé tělesné výchovy (TV) informují žáky a rizicích těchto sportů, na školních akcích jsou však tyto aktivity zakázány. V rámci adaptačních kurzů jsou vyzdvihovány spíše bezpečné, kolektivní sporty, které nemusí směřovat nutně k vítězství ale radosti ze hry. Škola disponuje několika hřišti, na kterých je zajištěn dozor. Pro potřeby výuky TV jsou využívána další sportoviště i s nově vybudovaným Olympijským centrem. Sportovní nadání mnohdy ovlivňuje postavení žáků v třídním kolektivu. Učitelé TV znají význam těchto aspektů a pracují citlivě s méně sportovně nadanými jednotlivci. Psychologové zdůrazňují složku sportu nejen k výkonům, ale „pouze“ radosti z pohybu, jen pro potěšení. Sport je pro každého a hlavní smysl je ve zdraví.

21) Heider David. Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 19 online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Učitelé TV organizují a doprovázejí studenty na velké množství soutěží např. ve fotbale, basketbale, volejbale, atletice, florbale a dalších sportech. Pravidelně jsou organizovány

lyžařské kurzy, které jsou vícedenní, kde dochází ke stmelování kolektivu, večery jsou vyplněny společenským programem atd. Škola různými prostředky podporuje mimořádně nadané sportovce nejen ze sportovních tříd. Cílem je vzdělaný profesionální sportovec. Zátěž sportovců je monitorována, aby nepřesáhla neúnosnou míru.

Školní psycholog navrhl i program B pro sportovce, jejich alternativní uplatnění v rámci studií sportu, rekreologie, marketingu, ozbrojených složek (Policejní akademie a Univerzita obrany). Na naší škole pravidelně přijíždí zástupci výše uvedených institucí se studijními i pracovními možnostmi. Studenti jsou o tzv. plánu B informováni od metodika prevence už od 1. ročníku, aby se mohli na jinou variantu připravit. Na druhou stranu narůstá počet absolventů, kteří se stávají profesionálními sportovci nejen v rámci republiky, ale i mistrovství světa.

3. 11 Rizikové jevy v dopravě

Dopravní výchova je součástí kurikul většiny základních škol. Město Prostějov jako město sportu je známo velkou sítí cyklostezek. Mnoho studentů dojíždí do školy na kole, mopedu nebo autem. V budoucnu se dá očekávat potřeba školního parkoviště. Škola spolupracuje s autoškolou. V ranní hodinách monitoruje dopravní situaci před školou pan školník a městští policisté. V hodinách občanské výchovy jsou pouštěna např. videa BESIP. Velká zodpovědnost je pro organizátory mimoškolních akcí, kde se při skupinových přesunech klesá ostražitost. Toto téma se stává stále důležitější, protože virtuální realita mnohých mladých neumožňuje bezpečný provoz na silnici. Metodik prevence doporučil v třídnických hodinách pustit videa ze srážek s dopravními prostředky, které byly medializovány. (případ přejetí mladých lidí tramvají v Brně a trolejbusem v Pardubicích). Pro zahraniční exkurze jsou pro výběr míst zohledněny i možné teroristické útoky. V rámci exkurzí se z preventivního důvodu vyhýbáme např. velkoměstům v západní Evropě. Žáci prim a kvart (nižšího gymnázium) se účastní programů Městské policie Jak se chovat v dopravě. 22)

22) Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 2 (bez uvedení autora) online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

3. 12 Poruchy příjmu potravy

Poruchy příjmu potravy souvisí s falešným ideálem krásy, mediální a lidský tlak na dokonalost ovlivňuje lidi při každodenních aktivitách, muži většinou preferují štíhlé ženy. Ikonami krásy jsou modelky, zpěvačky, herečky, jejich sledovanost je v milionech až miliardách zhlédnutí na sociálních sítích. V hlavním městě módy Miláně rozhoduje o výběru modelek (pejorativní označení milánské příšerky, jinými slovy „kost a kůže“) skupina menších, tlustých staříků. Ve Francii zareagovali minimální hmotností modelky... Příčinou můžou být však i různé nemoci těla i ducha, stres a další faktory.

3. 12. 1 Anorexie

Anorexie se projevuje ve stálém odporu k jídlu. Člověku je špatně nebo nemá pocit hladu. Anorektici si často ani neuvědomují, že potřebují přijmout potravu. Proto je nutné je k jídlu nutit a zároveň dohlédnout na dodržování jejich pitného režimu.

Příčiny anorexie jsou různé, od nemocí, otrav, mohou být vyvolány i některý léky. Objevené případy anorektiků/anorektiček jsou sledovány, ve spolupráci s rodiči hlídána strava a příjem tekutin. Anorexie patří k nejzávažnějšímu případu poruch příjmu potravin a je i smrtelná.

3. 12. 2 Bulimie

Bulimičky se přejídají, vyvrhují potravu, často nechtějí ztloustnout. Většinou se týká dívek, jsou však i případy i u mužů, co se týká věku – mezi 13 – 18 let, ale i v dospělosti. O případech je informována jako u všech případů poruch příjmu potravy psycholožka, která nabízí psychoterapii.

3. 12. 3 Bigorexie

Je to duševní nemoc, která vychází ze syndromu malosti, jejím hlavním příznakem je chorobná závislost na cvičení, lidé chtějí být pořád mohutnější. Je považována za opak anorexie. Týká se hlavně chlapců, mužů, především kulturisty. Negativním aspektem je přílišné množství přijímané stravy sloužící k tvorbě svaloviny, která svou vahou zatěžuje klouby a kosti. Velký

příjem energie a bílkovin poškozuje funkci jater a ledvin. Rizikové je rovněž zneužívání anabolických steroidů.

3. 12. 4 Drunkorexie

Drunkorexie znamená pít alkoholické nápoje a nejíst, protože kalorický dvojboj znamená zvýšení tělesné hmotnosti. Rizikové jsou také kombinace některých nápojů např. energetických nápojů a alkoholu.

Obzvláště dívky jsou v dnešní době vystavěny tlaku „falešné“ krásy, která spočívá v maximální snaze snížení váhy. V extrémních případech dochází k anorexii případně bulimii, varovné signály jsou mnohdy latentní. S přednáškou poruch příjmu potravy dochází absolventka školy, která se na půdu GJW ráda vrací (jako mnoho dalších absolventů) a její informace jsou velmi kladně přijímány. Je doporučeno více využívat pro preventivní aktivity fundované studenty univerzit. 23)

3. 13 Krádeže

Co se týká krádeží, jsou žáci informováni o závažnosti těchto skutků na třídnických hodinách, v základech společenských věd, konkrétně hlavně v oblasti práva. Trestným činem je odcizení věci nebo peněz od 5000 Kč výše, v případě použití násilí např. vniknutí do skříňky, vylomení zámku je trestným činem i hodnota nižší. Dále je zmiňována škoda vyššího rozsahu od 50 000 Kč. Ve společných prostorách šaten, kde jsou umístěny skříňky, jsou nutností instalace kamerových systémů. Některé školy instalují kamery i na chodby a další prostory. 24)

23) Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 3 (bez uvedení autora) online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

24) Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 12 (bez uvedení autora) online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Krádeže na naší škole jsou ojedinělé. Škola je relativně zabezpečena vchodovými čipy, klasická vrátnice neexistuje. Ovšem škola musí být připravena na potenciálního zloděje z řad cizích lidí. V případě výskytu (polo)profesionálního zloděje z řad studenty by mohly vzniknout škody velkého rozsahu. Rychlost, rafinovanost a vynalézavost těchto lidí je velmi sofistikovaná. Ke krádežím patří i odcizení duševního vlastnictví např. filmy, hry, aplikace. Když je tyto věci možné volně krást, jsou zadarmo, to ovlivňuje vnímání hodnot duševního vlastnictví. Trestní řád ČR je v tomto rizikovém jevu velmi přísný na rozdíl od ostatních jevů. Co se týká školy, je naše škola bezpečná. Fyzické krádeže jsou obecně na ústupu, kriminalita se přesouvá do kyberprostoru. Preventivní programy v primě a kvartě zajišťuje Městská policie Prostějov. V hodinách ZSV je možnost sledovat film René (o recidivistovi).

3. 14 Vandalismus

Vandalismus, označení od germánského kmene Vandalů, kteří vyplnili mimo jiné Řím, jakoby ostatní kmeny, nejenom germánské, neloupili a neničili. Tento rozšířený jev je potřeba mladým lidem vysvětlovat, protože mnozí považují graffiti za výrazový prostředek, umění. Některé obce např. Olomouc nechávají legálně vyzdobit nevzhledné fasády domů. Existují zdi, kde je možné legálně sprejovat. Kultovní filmy Gympl a Vejška od režiséra Vorla jsou plné těchto aktivit, u mládeže velmi sledované, autorem umístěné na youtube. Režisér Tomáš Vorel se vyjádřil, že na sociální síť umístil filmy legálně, aby měl alespoň menší příjem. Protože byly filmy jinak stahovány ilegálně. Je potřeba upozorňovat, že neexistuje žádné právo pomalovat cizí zeď, i když je nevzhledná, bez dovolení majitele. Medializovány byly případy z Prahy např. Karlův most nebo Lennonova zeď, kde správa zareagovala. Terčem vandalů, mnohdy pod vlivem nějakých omamných látek, se stává erární, státní majetek. Obecní, státní majetek není většinou hodnotou, i když souvisí se všemi občany, daňovými poplatníky. Workshop k tomu tématu organizuje pro nižší ročníky gymnázia Městská policie v Prostějově pro primy a kvarty. Během dvouhodinové besedy žákům promítají video ukázkou „Nechte mě bejt“. Čtyři příběhy, natočené podle skutečných událostí, pojednávají o nejčastějších chybách, kterých se můžou děti dopustit, ty pro ně mohou mít tragické následky. Každý příběh s dětmi podrobně rozebírají. První ukáзка je o klukovi jménem Ivo, který má zálibu v autech, což se mu stane i osudným. Na ulici zastaví muž v autě a ptá se ho na cestu. Chlapec chce muži poradit a nakonec nastoupí

do vozidla, aby mu ukázal cestu. Příběh dětem přiblíží, jak to může dopadnout, pokud nedodrží bezpečnou vzdálenost od vozidla. Druhá ukázka nás zavede do třídy, kde probíhá šikana. Tři žáci si vyberou neoblíbeného spolužáka a opakovaně mu ubližují, berou mu peníze, svačtinu a dokonce mu dají hlavu do toaletní mísy. Šikanovaný hoch se bojí a celou situaci si nechává pro sebe a nikomu se nesvěří. Třetí příběh je o dvou slečnách, které vpustí cizího člověka do domu a následně i do bytu. Čtvrtý příběh je o hochovi, který najde nebezpečný nález. S kamarády s nevybuchlou municí manipulují, rozebírají jí a poté vhodí do otevřeného ohně, což zapříčiní výbuch. Všechny situace s dětmi odborníci z oddělení prevence rozebírají a uvádí příběhy z města Prostějova. Jelikož od 15 ti let jsou odpovědní za své činy, je cílem vysvětlení pojmů přestupek a trestný čin. Žáky seznamují i se zákonem o občanských průkazech (např. kdy zažádat o OP, zda musí mít OP vždy u sebe, co je přestupkem atd.). Dozví se co je trestní odpovědnost, Registr přestupků ale i to, jaké tresty hrozí za spáchané přestupky. V závěru promítají video zaměřené na kyberšikanu s názvem "Na hory". Po zhlédnutí dochází k rozborům ukázek a diskuzi.

3. 15 Nová náboženská hnutí

Steven Hassan (1994) rozděluje čtyři okruhy kultů, které často zneužijí naivních, důvěřivých, slabých, bezbranných i nemocných občanů ke svému prospěchu, psychická manipulace je agresivní, promyšlená, rafinovaná.

3. 15. 1 Náboženské kulty

Vycházejí z Biblí, Koránu, Tóry, nauk starých Egypťanů, druidů, příznivců UFO a dalších ne příliš historicky podložených výmyslů.

Společenství svědků Jehovových (Jehovisté) má 13 000 osob (podle sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011). Svoje myšlenky šíří mezi lidmi mimo jiné s vlastním časopisem Strážná věž. Členové tohoto hnutí očekávají konec světa, odmítají krevní infúze, což je ovšem v protikladu k zákonům, které jehovisté obecně odmítají, také se neúčastní politické práce.

K církvi Ježíše Krista Svatých posledních dní (mormoni) se dle sčítání v roce 2011 přihlásila necelá tisícovka osob. Jejich známé mnohoženství bylo odvoláno, vyskytuje se jen u některých ojedinělých extremistických proudů. Nejrozšířenější je ve Spojených státech

amerických, v rámci misí nabízejí jejich členové v Evropě výuku angličtiny, mezi učiteli se také může nějaký zástupce vyskytnout. Mezi některými členy je rozšířený ne tolik známý rasismus a „tzv. smíření krve“ – trestání těch, kdo vystoupí proti církvi, tento jev je rozšířený u mnoha tzv. nových náboženských hnutí.

Společenství Ducha Svatého pro sjednocení světového křesťanstva (Církev sjednocení, moonisté podle reverenda Moona z Koreje, který se přestěhoval do USA, v roce 2002 zemřel). Toto hnutí má své pobočky v Praze, Brně, Olomouci a Plzni. Členové této skupiny manipulativními technikami nabírají nové členy, nabízejí různé „preventivní“ protidrogové programy, výuku problémové mládeže atd., dochází k velké izolaci, separaci, která je také typická u většiny těchto hnutí, která mohou být riziková i vlivem na psychické zdraví.

Scientologové nejsou příliš početní, jejich víra v nesmrtelný život mluví za vše. Jejich zástěrkou jsou opět „bohulibé“ činnosti např. jazyková škola LITE má 14 poboček po celé ČR. Církev má mediální prostor, protože se k ní hlásí pár celebrit např. Tom Cruise nebo John Travolta.

Satanismus je spojen se stylem Gothic, nejen u mládeže dochází tak ke zneužívání návykových látek (obzvláště marihuany), alkoholu, k rizikovému sexuálnímu chování. Rizikem může být ztotožnění se s literárními postavami, které touží po smrti a osudu upíra.

Na ulicích se objevují někdy členové různých sekt např. Svědci Jehovovi, Hare Krišna, Mormoni. Správa nechává tyto lidi působit na veřejnost, přitom jde mnohdy v důsledku o závažnou trestnou činnost. Členové sekt nabízí porozumění, pochopení, pomoc, výuku AJ a další, nakonec jsou lidé využiti k prospěchům vůdců těchto sekt. V rámci hodin učitelé upozorňují na formy kontaktu a komunikace s cizími lidmi, umění říci ne, asertivní jednání je velmi doporučováno. Naivní, nepozorné jednání může vést k chybám, které jsou mnohdy nevratné.

3. 15. 2 Politické kulty

Po letech útlumu bohužel opět nabírají dech, spíše fašistického, nacistického směru, radikálních komunistů je menší množství, což souvisí s historickým ústupem levicových hnutí. Narůst těchto radikálních myšlenek je velmi rizikový i z důvodu selhání politiků z tradičních stran. Vznikají nová hnutí, která opouštějí tradiční hodnoty rodiny, práce a demokracie.

3. 15. 3 Psychoterapeuticko-výchovné kulty

Mají živnou půdu z důvodu určité krize společnosti, rozpadu rodin, tradičních hodnot a vysokému výskytu fyzických a duševních onemocnění. Jejich cílem může být hledání skutečné pravdy, kdo nemůže platit, slouží jako sluha nebo otrok. Finanční motiv je rozšířený u všech kultů, mnohdy tvoří podstatu veškerého snažení. Samozvaní guru využívají důvěřivosti i žen, které jsou zneužívány např. mediálně známé tzv. odháčkování. Některá rádobý zdravotnická centra doporučují „vykadit“ rakovinu atd.

3. 15. 4 Komerční kulty

Jsou známé od devadesátých let, kdy už byly získány první ovečky, které de facto pracují na úroky svých dluhů u lichvářů. Bohužel jsou tito lichváři ceněni i částí společnosti, někteří patří mezi nejbohatší lidi státu, jen tzv. oficiální exekuce má milion Čechů. Částečným úspěchem byly aktivity proti tzv. šmejdům. Bohužel je stále rozšířený neférový multi-level marketing, pyramidové hry, lichvářské nebankovní půjčky. Standartní evropský rámec bohužel chybí. Problém je latentní, lidé se stydí přiznat své dluhy.

V hodinách ZSV, občanské výchovy je toto téma akcentováno, přesto má část veřejnosti s to vyhledávat různé alternativy podobného typu, některé případy byly medializovány, jejich řešení je mnohdy dlouholeté. Dle mého názoru jsou tyto jevy ve společnosti rozšířené, protože mnoho rodin nekomunikuje a nediskutuje rizika výše uvedená, dále mediální zkreslení a hlavně neopodstatněné sebevědomí a neznalosti části společnost v této době. Velké rezervy má i školská soustava, která říká, že nemá čas. (Opravdu ho nemá, ale snad je možné se částečně vydat i jiným směrem). Ale i když mladou generaci vzděláme, bez praktických životních dovedností nemusí v životě uspět. Ve výše uvedených hodinách jsou témata vysvětlována, diskutována. Výběr filmů a dokumentů podporuje demokratické, pozitivní, zdravé příklady života jednotlivce a společnosti. Informace o výše uvedených negativních jevech jsou po zhlédnutí filmů a dokumentů analyzovány, strategie rizikových jevů popisovány s důrazem na prevenci, předcházení. Témata se zařazují podle vhodnosti věku.

25) Skácelová Lenka, Ferbarová Romana. Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 17 online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

3. 16 Homofobie

Druhý základ slova Homofobie znamená v překladu strach, v praxi se projevu nepřátelstvím, negativními postoji a chováním proti lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou. Více homofobní jsou muži, lidé méně vzdělaní, starší lidé s výjimkou některých dospívajících. Co se týká povolání, vyskytuje se více ve složkách ozbrojených sil, hasičů, určitých druhů profesionálních sportů. S výše uvedenou odlišností souvisí šikana, která může být v těchto případech velmi závažná. Homofobie je rozšířena více v konzervativních než liberálních státech, je latentní a veřejně se někdy i komentuje dost nevybíravě, agresivně, ale v mezích zákona, tento jev je patrný i u neonacistů a dalších nesnášenlivých hnutí. Preventivní programy zajišťují nevládní neziskové organizace např. Poradna pro občanství/občanská a lidská práva, GaTe, STUD či Člověk v tísni. 26)

Metodik prevence ve třídách zmiňuje lidská práva v této oblasti, jejich samozřejmé naplňování ve větších městech a liberálních zemích. Studenti jsou šokováni přísným trestním postihem z nedávné historie, informace získávají v hodinách dějepisu. Příkladem je film Kód enigmy, britský vědec, který se spolupodílel na rozluštění kódu a tím zachránil velké množství životů, byl perzekuován vlastním státem kvůli své sexuální orientaci.

26) Co dělat když – intervence pedagoga. Metodický pokyn MŠMT Příloha č. 8 (bez uvedení autora) online: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

4. Metody a formy preventivních aktivit

Vzájemné poznávání členů kolektivu, začlenění nových žáků, pedagogů, které vede k přátelské, kolegiální atmosféře, která je plná porozumění, tolerance, loajality a profesionality.

Vztah důvěry mezi studenty a učiteli a studenty navzájem, mezi učiteli a rodiči a rodiči navzájem, tyto atributy jsou budovány mnohdy delší dobu, podmínkou je diskretnost a upřímná snaha o rozvoj osobnosti studentů a učitelů.

Stanovení pravidel vzájemných vztahů třídního kolektivu, který vytváří samotní žáci na svou listinu/chartu, kterou vlastnoručně signují.

Formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, které jim pomůže vyhnout se rizikovému chování, protože studijní úspěchy a kvalitní vztahy vyžaduje inspirativní a kreativní prostředí.

Trénink před manipulací, umění říci ne: zdravé sebevědomí a asertivní chování jsou základem těchto technik.

Zodpovědnost za vlastní rozhodnutí, schopnost nést následky, přiznat chybu a poučit se pro budoucí čas.

Zvládání psychicky i fyzicky náročných situací osobních i studijních, které se nevyhnou studentům i učitelům.

Umění vyrovnat se s neúspěchem, který může nastat. Cílem je pokusit se o úspěch, případně ustoupit k jiným cílům.

Upevňování vztahů v komunitě vrstevníků, na vztazích se musí pracovat, vztahy se dlouhodobě budují k vyšší kvalitě života osobního i pracovního, kde je vyžadována týmová spolupráce.

Rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí.

Nácvik řešení zátěžových situací, kterou jsou teoreticky nacvičovány pro praktické využití. Jsou využívány modely určitých životních situací, které mohou nastat.

Mediální hygiena, vliv reklamy – zde je nutno počítat s falešnými, nepravdivými zprávami, tzv. fake news. Některé firmy prezentují své výrobky klamavě a uvádějí zákazníky v omyl, cílem je někdy jen samotný zisk nikoliv prospěch, zdraví, užitek koncového uživatele.

Veškerá nebezpečí spojená s internetem od e-mailu k sociálním sítím s upozorněním na informaci, že vše, co je elektronicky na internetu jednou uloženo, už není nikdy 100% možné smazat. Pravidla kontaktu s cizími lidmi vycházejí ověřování více zdrojů než virtuálních.

5. Plán práce pro školní rok 2022/2023

Spolupracovat s vedením školy na plnění MPP, spolupracovat s třídními učiteli a předsedy předmětových komisí, informovat o možnostech dalšího vzdělávání pro pedagogické pracovníky, shromažďovat dostupné informace o změnách a vývoji školní primární prevence. Zajistit besedy a přednášky pro jednotlivé ročníky, diagnostikovat dotazníkovou metodou úspěšnost jednotlivých akcí.

Prima: - E-bezpečí (Státní zdravotní ústav) - Rizikové chování dětí (Městská policie) - Adaptační kurz (GJW)

Sekunda: - E-bezpečí (Státní zdravotní ústav) - Poruchy příjmu potravy (externí lektor)

Tercie: - E-bezpečí - Rizikové chování (Městská policie) - Sexuální výchova (externí lektor)

Kvarta: - Drogová závislost (PČR – oddělení prevence) - Právní vědomí

Vyšší gymnázium: - Adaptační kurz - Prevence HIV - nemoci AIDS – Netolismus – Sexting – Gambling (Státní zdravotní ústav), Bezpečnost - Rizika měkkých cílů, besedy dle aktuální nabídky

6. SWOT analýza – prevence rizikového chování v regionu Prostějovsko

+ Co se Vám v realizaci prevence osvědčilo, podařilo	Jaká rizika vidíte v realizaci prevence? Možné komplikace, brzdy v rozvoji...
setkávání pracovníků odborného poradenství spolupráce se školním psychologem, kvalita adaptačních kurzů zajištění externích programů v rámci e-bezpečí, netolismu, gamblingu a sextingu ve spolupráci a s podporou vedení školy stanovovat alternativní způsoby řešení rizikového chování, které vedou ke snižování těchto negativních jevů zvýšení finančních prostředků pro podporu preventivních programů absolvování studia „250“ a tvorba Minimálního preventivního programu školy	trvalý pokles morálních hodnot ve společnosti nepochopení významu morálky ze strany některých studentů mediální prezentace negativních vzorů (TV, internet, tisk) nesnížený úvazek metodika
- Co se vám v realizaci prevence neosvědčilo nebo nepodařilo?	Jaké příležitosti vás napadají v souvislosti s prevencí? (přání, nápady, možnosti...)
Nedaří se vysvětlovat některým studentům význam a výhody morálky, slušného chování. Přitom součinnost	Mým přáním je větší prevence pro pedagogy a vedoucí pracovníky ve školství.

s rodiči je většinou dobrá. Některé programy jsou rozporuplné např. tzv. revolution train.	
Stanovit finanční rozpočet v době hospodářské krize.	

7. Závěr

Cílem školy je vytvořit prostředí, které podporuje zdravý životní styl, vytváří podmínky pro prevenci rizikového chování a je bezpečným místem pro kvalitní, efektivní vzdělávání založené na porozumění a respektu. Výchova, zdravé prostředí v rodině, však mnohdy limitují úsilí školy. Chceme přispět k prohloubení pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti všech našich studentů. Snažíme se zajistit všem studentům základní orientaci v dané problematice, která je přiměřená jejich věku. Podporujeme aktivní přístup a rozumná řešení s citlivým přístupem. Chceme, aby studenti, učitelé, vedení, pochopili význam fyzického a duševního zdraví pro svou budoucnost. Nabízíme a doporučujeme zdravé volnočasové aktivity. Chceme podporovat základní sociálních dovedností. Také se zaměříme na vyšší agresivitu z řad některých studentů. Prevence bude v tomto roce zaměřena především na internetové závislosti – kyberšikanu, nebezpečí internetu a sociálních sítí (netolismus), kouření a zneužívání lehkých i ostatních drog. Zařadíme programy se zaměřením na zdravý životní styl a prevenci nemocí příjmu potravy - bulimii, anorexii a otylost. V plánu jsou akce, které budou rozvíjet vzájemnou spolupráci např. adaptační kurzy pro primy a 1. ročník. Početná skupina pedagogů si na začátku tohoto školního roku sama zorganizovala adaptační kurz pro učitele. Na vyšším gymnáziu budeme realizovat programy na prevenci viru HIV a nemoci AIDS, rizikového sexuálního chování a nelegálních drog. Rozdělení na protektivní a rizikové jevy představuje vyváženost práce, života. Protektivní jevy mají podstatný vliv na předcházení rizikových jevů, když k nim dochází, což krátkodobě týká většiny žáků i učitelů, měli by být vybaveni informacemi, dovednostmi ke zvládnutí negativních jevů. Oblíbená a rozšířená nečinnost, lenost, rozšířené povědomí, že se situace nějak sama vyřeší nebo ji někdo vyřeší, je mýtus, stereotyp, který je také zastoupen ve společnosti. Co se týká využitelnosti práce, nabízí určité kompendium informací, cest, člověk však musí chtít chápat, přemýšlet a něco se sebou udělat! Podmínky zpracování vycházely ze znalostí metodika prevence, který teprve dokončuje specializační studium 250. Konkrétně se jedná o studium, které je velmi kvalitní, praktické a přínosné, v neziskové organizaci KAPPA v Přerově. Velkou pomocí bylo interaktivní vedení lekcí,

spolupráce kolegů učitelů, jejich ochota sdílení a spolupráce. Dále bylo čerpáno z odborné literatury, novinových článků, televize a dalších zdrojů. Bez životních zkušeností by práce také nemohla vzniknout, oblast prevence je pouze pro vzdělané, zkušené lidi s všeobecným společenským přehledem, kteří chtějí pomáhat ostatním.

8. Abstrakt

Minimální preventivní program (MPP) obsahuje cca 40 stran informací, které metodik prevence utřídil k využití ve školské praxi. Toto kompendium je pouze 3. verzí MPP, která je doposud nejrozsáhlejší a došlo k určitému kvalitativnímu posunu. Práce bude inovována s větším ohledem na praktickou část. Klíčovými slovy jsou protektivní a rizikové jevy. Každý člověk chce mít pocit bezpečí, ochrany, kterou mu částečně zajišťuje stát, ale větší měrou se musí jednotlivec podílet sám. Pád komunismu před 30 lety umožnil vznik demokracie, která je stále v počátcích. Právo, normy, etika, pravda a láska pokulhávají za sny, které jsme si před lety vysnili. Problémem společnosti jsou v práci uváděné konkrétní jevy, které tíží společnost, což se přenáší na děti, mládež, školu. Cílem je uvést informace, důvody, příčiny negativních jevů, možné cesty, řešení s optimistickým (možná idealistickým) nadhledem. Metodologie vychází z odborných doporučení, není efektivní strašit, bulvarizovat, pouze varovat a trestat. Cesty vedou od získávání informací, šíření pravdivých informací bez ekonomických zájmů té či oné strany. Dále je nutný určitý prožitek na pobytech v přírodě, workshopech, interakci, besedách. Umění formou divadel, scének (nejlépe živé umění), filmů, dokumentů je u mladých lidí stále velmi oblíbené, řekl bych, že co se týče zážitků, ještě hlubší než povrchové sociální sítě a počítačové hry. Problém rizikových jevů je věčný boj, cílem je podstatné snížení těchto negací, což je reálné. V tomto úhlu pohledu se problém řeší. Oblast prevence je stále popelka, dítě v plenkách, je nutná propagace, reklama, změna uvažování, hodnot, přístupů a pohledů. Tyto věci práce také nabízí, je napsána vlastní rukou neboli vlastním počítačem, snaha o originalitu v ní je. Hlavním zjištěním je široká paleta rizik, která reálně existují, děti, mládež samotná nemá bez rodičů, učitelů, dalších odborníků šanci se ochránit sami. Jen zodpovědný, důsledný, osobní přístup dospělých umožní budoucím generacím šanci na kvalitní a zdravý život. Objevují s první vlašťovky např. oblast tabáku, které mohou ukázat směr a hlavně zjištění, že to jde, když se chce. Přínosem práce je vysvětlení propojení mnoha jevů, souvislostí, velmi rozšířený dopad více rizikových jevů na osobnost. Propojenost s protektivními jevy je také doložena. Práce mi

naznačila, že chybí mnohé odborné posudky, experimenty protektivních jevů na zdraví, předcházení jevů rizikových. Možná je zatím půdové hledání negací, možná nespokojenost sama se sebou. Výsledky práce umožňují se systematicky zaměřit na práci ve školském odborném pracovišti, kde funguje spolupráce, bez které by výsledky nebyly. Díky práci jsem si uvědomil nutnost spolupráce, sdílení, vztahů.

9. Seznam použité (studované) literatury

CIKLOVÁ, Kateřina. Rizikové chování ve škole s vazbou na legislativní úpravu: rádce školního metodika prevence. 2. vydání. Ostrava: EconomPress, 2016. ISBN 978-80-905065-9-6.

ČÁP, David. Šikana: mýty a realita. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7552-849-0.

KOLÁŘ, Michal. Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.

KOLÁŘ, Michal. Výcvik odborníků v léčbě šikany: sociální práce s kolektivy dětí a mládeže zasaženými šikanou. Praha: Pražská vysoká škola psychosociálních studií, 2013. ISBN 978-80-904748-2-6.

Idnes, 31. srpna 2019: Alkohol je fajn, říkají dětem na Instagramu.

Zdroj: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/reklama-propagace-internet-socialni-site-alkohol.A190830_103832_domaci_knn

Odkaz: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/reklama-propagace-internet-socialni-site-alkohol.A190830_103832_domaci_knn

Kopecký, Kamil, Szotkowski, René. Národní výzkum kyberšikany českých učitelů – výzkumná zpráva (základní výsledky), Univerzita Palackého v Olomouci, Centrum prevence rizikové virtuální komunikace ve spolupráci s 02 Czech Republic a Seznam.cz, 2016

Kopecký, Kamil, Szotkowski, René. Rodič a rodičovství v digitální éře (výzkumná zpráva), 02 Czech Republic a Univerzita Palackého v Olomouci Centrum prevence rizikové virtuální komunikace 2018

Kopecký, Kamil, Szotkowski, René. Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru (výzkumná zpráva), 02 Czech Republic a Univerzita Palackého v Olomouci Centrum prevence rizikové virtuální komunikace 2017

Kopecký, Kamil, Szotkowski, René, Martin Kožíšek, Jana Kasáčková. Starci na netu (výzkumná zpráva), seznam.cz a Univerzita Palackého v Olomouci Centrum prevence rizikové virtuální komunikace 2018

Kopecký, Kamil. Výzkumná zpráva České děti a Facebook 2015, zpracováno pro Policejní prezidium České republiky, oddělení tisku a prevence, Centrum prevence rizikové virtuální komunikace, 2015

Miovský, Michal: Hyde Park Civilizace, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10441294653-hyde-park-civilizace/219411058090413/>

MIOVSKÝ, Michal. Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-74-3.

MIOVSKÝ, Michal, Lenka SKÁCELOVÁ, Jana ZAPLETALOVÁ, et al. Prevence rizikového chování ve školství. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-7422-391-4.

Szotkowski, René. Rizika virtuální komunikace, školení pro učitele dne 27. 8. 2019, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc

10. Přílohy

Příloha č. 1 Přehled legislativy (zákonů a vyhlášek) je na stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na odkaze: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/pravni-predpisy-1>

Příloha č. 2 Krizové plány vycházejí z metodických pokynů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny> a interních dokumentů školy:

Příloha č. 3 Seznam pomůcek, materiálů a literatury k prevenci na škole – část se nachází u metodika prevence v kabinetě B01, část literatury ve Školní knihovny B04

Příloha č. 4

Kontakty:

Oblastní metodik prevence – PhDr. et Mgr. Kristina Kalabisová, Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum Olomouckého kraje, pracoviště Prostějov, Vrchlického 5, Prostějov 796 01, tel. 582345139, e-mail: ppp-prostejov@volny.cz

PČR - Územní odbor Prostějov

Územní odbor Prostějov
Újezd 12
796 77 Prostějov

tel.: 974 781 299 fax: 974 781 900
e-mail: epodatelna.policie@pcr.cz
pv.uo.podatelna@pcr.cz
vedoucí: plk. Mgr. Miroslav Spurný

Městská policie Prostějov

Havlíčková 2953/4, 796 01

tel: 582 402 222
mobil: 608 333 990
fax: 582 332 196, 582 333 156

Orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)

Vedoucí oddělení sociálně-právní ochrany dětí:

Mgr. Bc. Marcela Vejmělková, dv. č. 415, tel.: 582 329 550

e-mail: Mmarcela.vejmelkova@prostejov.eu

Společnost Podané ruce o. p. s.

Dolní nám. 2, 779 00 Olomouc

Kontaktní osoba: Mgr. Veronika Častulíková Centrum komplexní péče v Olomouckém kraji

Lektorka primární prevence castulikova@podaneruce.cz /+420 775 404 808

www.podaneruce.cz /www.gambling.podaneruce.cz